

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สถานศึกษา

- 1.1 ความหมายของสถานศึกษา
- 1.2 ความสำคัญของสถานศึกษา
- 1.3 บทบาทหน้าที่และขอบข่ายของสถานศึกษา

2. การประกันคุณภาพการศึกษา

- 2.1 ความหมายของคุณภาพ
- 2.2 ความหมายของมาตรฐาน
- 2.3 การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3.3 แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3.4 กระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3.5 ขอบข่ายของการประกันคุณภาพการศึกษา

2.4. การประกันคุณภาพการศึกษาตามขอบข่ายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

- 2.4.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน
- 2.4.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
- 2.4.3 การรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

3. ผลการประกันและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

- 4.1 ความหมายของปัญหา
- 4.2 ความหมายของแนวทางแก้ปัญหา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สถานศึกษา

1. ความหมายของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก, หน้า 1) ให้ความหมายว่า โรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานทางการศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับงบประมาณจากรัฐ ยกเว้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้สถานศึกษาของเอกชน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548, หน้า 3) ให้ความหมายสถานศึกษาว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ตามประกาศกระทรวง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 4) กล่าวว่าสถานศึกษา หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษา

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2550, หน้า 1 ตุลาคม 16) กล่าวว่า สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือเอกชน เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือ หน่วยงานการศึกษาอื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 158) ได้ให้ความหมายของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่มีอำนาจในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้

2. ความสำคัญของสถานศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 244) กล่าวว่า การศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยงานที่มีบทบาทและสำคัญมากที่สุดคือโรงเรียน หรือสถานศึกษา เพราะกิจกรรมที่แท้จริงหรือการเรียนการสอนนั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน การปฏิรูปการศึกษาในอดีตได้เน้นการปรับปรุงหน่วยงานที่มีอำนาจเหนือกว่าสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนน้อยมากถ้าต้องการปรับปรุงคุณภาพการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น จุดที่ต้องปฏิวัติคือโรงเรียนหรือสถานศึกษาการปฏิวัติระดับนี้จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของคนทั้งประเทศประสบความสำเร็จ

สุรัชย์ เทียนขาว (2545, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของสถานศึกษาว่า สถานศึกษาในฐานะองค์กรทางทางการศึกษาประเภทหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ให้บริการดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและมีอิสระในการดำเนินงานมีความสามารถในการปรับตัว เป็นระบบสังคมเปิดที่มีองค์ประกอบหรือระบบย่อย 4 ประการ คือ โครงสร้าง บุคคล วัฒนธรรม และการเมือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 1 (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่พัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุขเพราะฉะนั้นจึงต้องให้นักเรียนมีพัฒนาการ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ตามศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นคนดีมีคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่ไปกับการรู้ความสามารถและสถานศึกษาต้องมีอิสระคล่องตัวในการดำเนินการ

3. บทบาทหน้าที่และขอบข่ายของสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 3-10) ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาในระดับของมัธยมศึกษาออกเป็น 6 หมวด คือ งานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครอง นักเรียน งานบริการ และงานสถานศึกษาและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 24) กล่าวในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 158) กล่าวว่า ขอบข่ายและภาระการบริหารงานหรือหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา นั้นแบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การแนะแนว
- 1.10 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.11 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.12 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.13 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.14 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.15 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.16 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านงบประมาณ
 - 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
 - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
 - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 2.11 การวางแผนพัสดุ
 - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 - 2.14 การจัดหาพัสดุ
 - 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
 - 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
 - 2.17 การเบิกเงินจากคลัง

- 2.18 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.19 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.20 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 3. การบริหารงานบุคคล
 - 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
 - 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 - 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
 - 3.6 การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนดไว้โดยเฉพาะ
 - 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 - 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
 - 3.12 การออกจากราชการ
 - 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
 - 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 - 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
 - 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 - 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4. ด้านการบริหารทั่วไป
 - 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 - 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
 - 4.3 การวางแผนการบริหารการศึกษา

- 4.4 การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
 - 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
 - 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
 - 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 4.8 การดำเนินงานธุรการ
 - 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 - 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
 - 4.11 การรับนักเรียน
 - 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
 - 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
 - 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 4.15 การทัศนศึกษา
 - 4.16 งานกิจการนักเรียน
 - 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
 - 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
 - 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
 - 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 - 4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
 - 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (2550, ตุลาคม 16) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่และ ขอบข่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้
1. ด้านวิชาการ
 - 1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและ ท้องถิ่น
 - 1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ เหมาะสม และ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
 - 1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ รายงาน ผลการ ประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ
 2. ด้านงบประมาณ
 - 2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ

2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของ สถานศึกษา ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษากำหนด

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตามและประเมินผลงานตามแผนงานโครงการ ของสถานศึกษา

4.3 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้และ จัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ

4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้าน ต่างๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ

4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ใน ชุมชนและท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่และขอบข่ายของสถานศึกษา จะ ดำเนินการบริหารงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ซึ่งดำเนินการในเรื่องของหลักสูตร การ พัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ ที่ลงสู่ผู้เรียน ด้านงบประมาณ ดำเนินการในเรื่องของ ทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในด้านการศึกษา ด้านงานบุคคล ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรใน สถานศึกษาในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องวินัย การปรับเปลี่ยนตำแหน่ง และด้านบริหารงานทั่วไป ดำเนินงานเกี่ยวกับงานสารบรรณ การส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของคุณภาพ

สมศักดิ์ บั้งเงิน (2546 ,หน้า 24) ให้ความหมายของคุณภาพว่าเป็นลักษณะดีเด่น ของผลงานที่ได้มาตรฐานซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า เป็นการ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงไม่ใช่ความอยากของลูกค้าซึ่งเป็นความต้องการที่ผิวเผิน คุณภาพจึงไม่ใช่แค่ทำงานให้ไม่บกพร่อง ไม่มีปัญหาหรือไม่ผิดพลาดเท่านั้น แต่ต้องทำให้ลูกค้า เกิด ความรู้สึก ยอมรับ อยากได้และชื่นชม ด้วย ลูกค้าจะต้องได้รับทั้งคุณภาพที่พึงต้องมีและ คุณภาพที่ดึงดูดใจ จึงจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจได้

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2548, หน้า 2) กล่าวว่า คุณภาพ คือ การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า และความพยายามตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้าให้มากที่สุดรวมถึงความสามารถในการพัฒนางาน สินค้าหรือบริการให้มีคุณภาพดีขึ้นเรื่อยๆ

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2551, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของคุณภาพ หมายถึง ผลงานที่ได้มาตรฐาน คุณค่าที่เหมาะสมกับความต้องการ กระบวนการผลิตตามระบบควบคุมคุณภาพ ความคงทนถาวรในการใช้งานของผลงาน ตลอดจนความน่าเชื่อถือต่อการยอมรับในชื่อเสียง

สรุปได้ว่าคุณภาพ หมายถึง ผลงานที่ได้มาตรฐานและสร้างความพึงพอใจและความพึงพอใจแก่ลูกค้า มีคุณค่าเหมาะสมและมีความคงทนถาวรในการใช้งาน สามารถพัฒนางานให้มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดความน่าเชื่อถือและยอมรับในชื่อเสียง

2. ความหมายของมาตรฐาน

เฉลิมวุฒิ สงวนญาติ (2551, 24 ธันวาคม) ได้ให้ความหมายของ มาตรฐาน คือ ข้อตกลงที่จัดทำขึ้นเป็นเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลหรือข้อกำหนดทางเทคนิค หรือวิธีการทำงาน ที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แล้วร่วมกำหนดเป็นเกณฑ์ข้อบังคับขึ้นมาหรือ นิยามคำจำกัดความคุณลักษณะเฉพาะ ของสิ่งนั้นๆ ที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า วัสดุ ผลิตภัณฑ์ ขบวนการ หรือการบริการนั้นๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

มาตรฐานข้อมูลทั่วไป (มาตรฐานข้อมูลทั่วไป, 2551, 24 ธันวาคม) มาตรฐาน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นจากการเห็นพ้องต้องกัน และได้รับความเห็นชอบจากองค์กรอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เอกสารดังกล่าววางกฎระเบียบแนวทางปฏิบัติหรือลักษณะเฉพาะแห่งกิจกรรม หรือผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ใช้กันทั่วไปจนเป็นปกติวิสัย โดยมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดตามข้อกำหนดที่วางไว้

กล่าวโดยสรุป มาตรฐาน หมายถึง การวางข้อกำหนดเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ และได้รับความเห็นชอบจากองค์กร เป็นที่ยอมรับ โดยวางกฎระเบียบ แนวปฏิบัติ โดยมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดของข้อกำหนดที่วางไว้

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2542, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าการประกันคุณภาพเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของสถานศึกษาต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษากลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่

กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษามีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพการศึกษาที่ดีก็จะตามมา

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 6) กำหนดความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมว่านักเรียนที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

กรมวิชาการ (2542, หน้า 2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพผู้เรียนจบการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้การประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐานโดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการมีการประกันคุณภาพ มีการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา

อำรุง จันทวานิช (2542, หน้า 79) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก, หน้า 7) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินงานกิจกรรมตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง ผู้รับบริการโดยอ้อม ได้แก่ สถานศึกษา ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2544, หน้า 2) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพเป็นการรับประกันระบบการบริหารคุณภาพขององค์กร เป็นการสร้างความมั่นใจว่า ผลผลิตเมื่อออกมาจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดี ตรงตามความต้องการของลูกค้า

รุ่ง แก้วแดง (2544, หน้า 96) ให้ความหมายว่า เป็นการทำงานตามปกติของครู เพียงแต่ปรับปรุงทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน ครูต้องทำการวิจัย มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุป คือ นำกระบวนการที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) มาใช้ในการทำงาน

ไครเยอร์ (Cryer, 1997, p. 32) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะตอบสนองต่อคุณภาพที่กำหนดเมื่อประมวลมุมมองทั้งหลายจากต่างสถานการณ์ กำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นไป เพื่อให้บรรลุถึงการสร้างปัญญา (intellect) ความเชี่ยวชาญ (professionalization) และการมีจรรยาบรรณ (code of ethics) การประกันคุณภาพจึงหมายถึง ปฏิบัติการทั้งหลายที่มีแผนและเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะได้คุณภาพตามปรัชญาที่กำหนด

มิดเดิลเฮิร์สต์ (Middlehurst, 1997, p. 32) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ว่าจะเกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการภายในหรือเป็นการประกันคุณภาพจากภายนอก การประกันคุณภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าไม่พูดถึงมาตรฐานการศึกษา (standards) เนื่องจากการพิจารณาตัดสินคุณภาพจะต้องสัมพันธ์กับมาตรฐานที่กำหนด มาตรฐานเปรียบเสมือนเครื่องวัด (yardstick) คุณภาพของสิ่งต่างๆ ที่ต้องการวัด เช่น ผลการปฏิบัติงานโดยรวมการใช้ประโยชน์ ความปลอดภัย เป็นต้น การศึกษาที่ได้มาตรฐานคือ การศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด

สรุปได้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐานโดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

3.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 ก, หน้า 1-4) ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐาน ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดเป็นข้อสรุปได้ดังนี้

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการงบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครองตามมาตรฐานที่กำหนดของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2542, หน้า 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อเป็นการพัฒนาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐาน

2. เพื่อให้ผู้ปกครองชุมชน สังคมมีความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

3. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 8) ได้ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจในคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยตรง คือ โรงเรียน และคุณภาพของผลผลิตเน้นการกำกับควบคุมการดำเนินงานทุกขั้นตอน และมีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก, หน้า 10) ได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาในเรื่องของการประกันคุณภาพ ดังนี้

1. เพื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง
2. เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง
3. เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากชุมชน
4. เพื่อรายงานผลการประเมินให้สาธารณชนทราบ และได้ข้อมูลที่ช่วยในการวางแผนพัฒนาหน่วยงาน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน สถานศึกษาควรจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ นำข้อมูลมาปรับปรุงในการดำเนินงาน และรายงานผลการประเมินให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความมั่นใจในการจัดการศึกษา

3.3 แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 5-7) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาที่จะสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าผู้เรียนที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยมีแนวคิดหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (child - centered development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเป็นกำลังสำคัญ ใน

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขและร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

2. การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการจัดการ (school – based management : SBM) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการผลิตที่สามารถสร้างผลผลิต คือผู้เรียนให้มีคุณภาพ การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ จึงเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเป็นการเสริมสร้างพลัง (empowerment) ให้สถานศึกษา ชุมชน และสังคมร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (participation & collaboration) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคนทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคนและกับสังคม โดย ส่วนรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (all for education) โดยแนวคิดนี้เชื่อว่าการให้ทุกคนทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมคิด และร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพจะทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (decentralization of education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (stakeholders) ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม แนวความคิดนี้เชื่อว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้น จะทำให้เกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษาและผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตน และมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมในที่สุด

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (accountability) เป็นแนวความคิด ที่มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (authorities) ต่อผู้เรียน ชุมชนและสังคมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้มาตรฐาน ซึ่งสามารถให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและหน่วยงานต้นสังกัดตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมได้อย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ข, หน้า 6-8) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช้การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้าโดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ใช่กิจกรรมที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา แต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานเป็นปกติของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยมีการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู อาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาโดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 9) ได้กำหนดหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ประการดังนี้

1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพไม่ใช่จับผิด เป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียน
2. บริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย คือผู้เรียน ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 11) ได้กำหนดหลักการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช้การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานตามบุคลากรในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติ โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบ ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้

สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคมได้นั้น จะต้องเน้นที่กระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สถานศึกษามีอำนาจในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยความร่วมมือของทุกคนในสังคมทั้งด้านการบริหารจัดการและตรวจสอบคุณภาพ

3.4 กระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 ข, หน้า12) กล่าวถึง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบและปรับปรุง และการประเมินคุณภาพ

เฉลิม คำพิมพา, และคนอื่น ๆ (2542, หน้า 22-24) กล่าวถึงกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการหลักอันหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนคือ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก และการระดมความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุผลสู่เป้าหมายที่กำหนด

อำรุง จันทวานิช (2542, หน้า79) กล่าวว่า กระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) ต้องดำเนินการดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (quality control) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เป็นการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน เป็นการจัดทำแผนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมนูญสถานศึกษา การเรียนการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้โดยเน้นระบบกลไกการปฏิบัติงานตามแผนติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (internal quality audit and intervention) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อยืนยันช่วยเหลือ สนับสนุน เฝ้าระวัง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมุ่งสู่มาตรฐานที่ต้องการดังนี้

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศเพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา (quality assessment) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกโดยสำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินและรับรองว่าสถานศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการกล่าวในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา(2546 ข, หน้า 8) ในเรื่องของกระบวนการ การตรวจสอบคุณภาพจัดทำไว้ 2 ลักษณะคือการตรวจสอบภายใน และการตรวจสอบภายนอก

1. การตรวจสอบภายในเป็นกระบวนการ ที่โรงเรียนทำการตรวจสอบ หรือประเมินการทำงานของโรงเรียนเองในทุกขั้นตอนการทำงานโดยครอบคลุมเป้าหมายจุดเน้นและงานทั้งหมดตามแผนที่วางไว้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวไว้ในหมวด 2 หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ข้อ 7 (5) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคนรวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่นิยมใช้ในการตรวจสอบภายใน คือ การประเมินตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงงานในระหว่างการทำงานเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์ คือ

1.1 เพื่อต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.2 เพื่อนำผลของการประเมินมาปรับปรุง และพัฒนางานการศึกษา ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและการบริหารงานสูงสุด

1.3 เพื่อใช้สารสนเทศจากการประเมินในการเขียนรายงาน เพื่อการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในระดับชุมชน

2. การตรวจสอบภายนอก เป็นกระบวนการในการตรวจสอบ และการสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานภายในโรงเรียน จากมุมมองของคนภายนอก ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างไปจากมุมมอง

ที่บุคคลในโรงเรียน มองการทำงานของตนเอง ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก ได้แก่ ผู้บริหาร ระดับเหนือโรงเรียนขึ้นไป รวมถึงศึกษานิเทศก์ในระดับต่างๆ นักวิชาการ สำนักนิเทศและ พัฒนามาตรฐานการศึกษา และอาจมีการแต่งตั้งเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง ชุมชนภายนอกเข้ามา ร่วมด้วย จุดประสงค์ของการตรวจสอบภายนอก เป็นการตรวจสอบที่เน้นการจำแนกโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพกับโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพเพื่อที่จะให้การสนับสนุนโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาโรงเรียนที่ด้อย คุณภาพให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานการศึกษาของ นักเรียนให้สูงขึ้น เป็นข้อมูลจากภายนอกเพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและ พัฒนาโรงเรียนทั้งใน ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และ มาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียน

2.1 การประเมินคุณภาพการศึกษา (quality assessment) เป็นแนวทาง การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

2.1.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (external school review) โดยการประเมินตนเอง

2.1.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา (accreditation) ประเมินโดยหน่วยงานภายนอก

2.2 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในภาพรวม หรือการ ประเมินคุณภาพการศึกษา (total quality education)

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 13) กล่าวถึงกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพ ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การ ดำเนินการ และ 3) การรายงาน

ธเนศ ขำเกิด (2544, หน้า 175) กล่าวถึงกระบวนการประกันคุณภาพ PDCA ว่าเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้ ทั้งนี้เพราะ กระบวนการคุณภาพดังกล่าว เป็นวงจรการพัฒนาคุณภาพเชิงระบบที่เริ่มจากการที่บุคลากรมา ร่วมกันวางแผน P (plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน D (do) ร่วมกันประเมินตรวจสอบ C (check) และนำข้อมูลจากการตรวจสอบมาร่วมกันปรับปรุงพัฒนา A (action) ไปสู่การร่วมกันวางแผนใน โอกาสต่อไป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546, หน้า 15) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมิน คุณภาพการศึกษา และการผุดงระบบการประกันคุณภาพ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546, หน้า 6) กล่าวถึง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา คือ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบภายในและภายนอก และการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.5 ขอบข่ายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 23) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการประกันคุณภาพการศึกษา มี 6 ขั้นตอนคือ

1. การศึกษาและการเตรียมการ
2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้
4. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา
6. การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

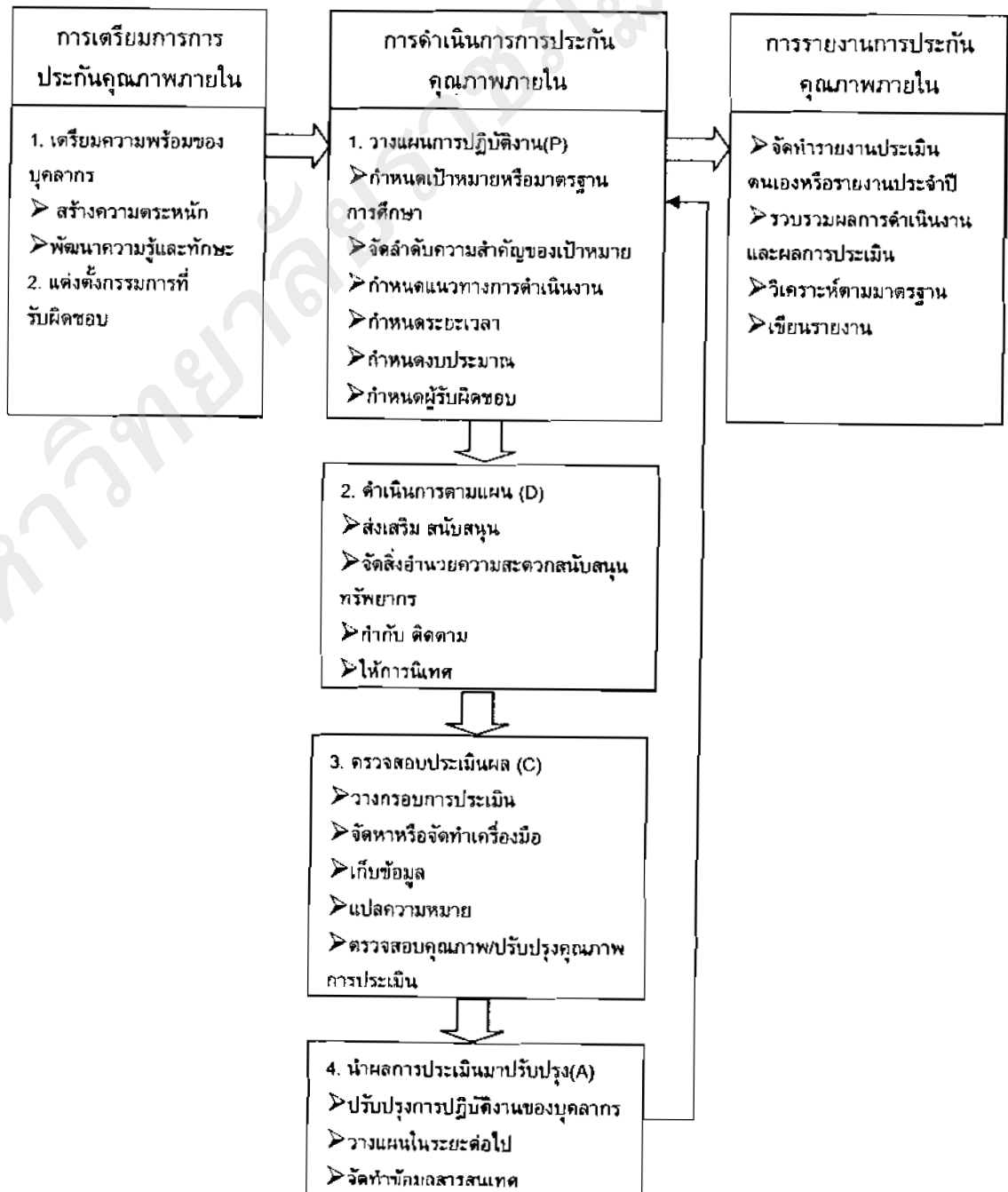
กรมวิชาการ (2545, หน้า 24-25) และกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 กล่าวถึงขอบข่ายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การเตรียมการ 2) การวางแผน 3) การรายงาน และ 4) การพัฒนาปรับปรุงสำหรับการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผู้วิจัยยึดแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใน 3 ด้าน คือ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามขอบข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

4. การประกันคุณภาพการศึกษาตามขอข่ายของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก, หน้า 13) กล่าวถึง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการประกันคุณภาพ ภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และ 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพ ภายใน สรุปเป็นภาพดังนี้

ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากภาพ 2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประเมินตนเอง

4.1 ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

4.1.1 ความหมายของการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 33) กล่าวถึง การเตรียมการ คือ การสร้างความตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา การให้ความรู้ ความเข้าใจในนโยบายและมาตรการของหน่วยงาน กระบวนการดำเนินงานของทั้งระบบ การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนหรือทักษะปฏิบัติที่ จำเป็นเพื่อเตรียมไปสู่การจัดทำแผนการดำเนินงานต่อไป

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 26) กล่าวว่า การเตรียมการเป็นขั้นแรกที่สำคัญมากสำหรับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพราะเป็นการสร้างการรับรู้ ความตระหนักและการยอมรับ ตลอดจนความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จะทำให้ครูและบุคลากรทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์ การประกันคุณภาพการศึกษา

เนาวรัตน์ แยมแสงสังข์ (2542, หน้า 127) กล่าวถึงการเตรียมการว่าเป็นการกำหนดนโยบายคุณภาพและจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพปัจจุบันกับข้อกำหนดว่ามีสิ่งใดเป็นข้อกำหนดที่สอดคล้องกัน

ชเนต ชำเกิด (2544, หน้า 171) กล่าวถึง การเตรียมการว่าเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในเรื่องระบบการประกันคุณภาพรวมทั้งการจัดองค์การ

วิโรจน์ สารัตนะ (2545, หน้า 48) กล่าวถึง การเตรียมการว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อระบุปัญหาหรืองานที่จะสร้างสรรค์หรือการสร้างทางเลือก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเตรียมการ หมายถึง การสร้างรูปแบบและข้อกำหนดต่างๆ รวมทั้งความตระหนักของบุคลากรในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

4.1.2 ขอบข่ายภารกิจของการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2540, หน้า 164) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการเตรียมการด้านมาตรฐานการศึกษาไว้ว่า มาตรฐานการศึกษาที่จะต้องนำมาพิจารณาในการเตรียมการมี 3 ด้านคือ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ

กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 27-29) กล่าวถึงภารกิจของการเตรียมการไว้เช่นกันว่า ภารกิจของการเตรียมการการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การตั้ง

คณะกรรมการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และการให้การศึกษแก่ครู และบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, บทนำ) กล่าวถึง ขอบข่ายการเตรียมการการประกันคุณภาพภายในให้พร้อมควรเตรียมในเรื่องต่อไปนี้

1. ความพร้อมด้านบุคลากร
 - 1.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ
 - 1.2 เจตคติต่อการประเมินภายใน
 - 1.3 แรงจูงใจในการทำงาน
2. ความพร้อมด้านทรัพยากรอื่นๆ
 - 2.1 งบประมาณ
 - 2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก
3. การตั้งคณะกรรมการประเมินภายในของสถานศึกษา และกำหนด

บทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

ประสิทธิ์ ดงยั้งศิริ (2544, หน้า 395 – 396) กล่าวถึง ขอบข่ายการเตรียมการประกอบด้วย ปัญหาและความต้องการ วัตถุประสงค์และผลผลิตเทคโนโลยี ทรัพยากรมนุษย์ องค์การและการจัดการ กำหนดการดำเนินงาน งบประมาณ

ปกรณ์ ปรียากร (2544, หน้า 167) กล่าวถึง ขอบข่ายปัจจัยแห่งความสำเร็จซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเตรียมการ ประกอบด้วย กลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ วิธีปฏิบัติ และบุคลากร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, หน้า 11) กล่าวว่า ขอบข่ายของการเตรียมการการประกันคุณภาพภายในได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก, หน้า 13) กล่าวว่า ขอบข่ายของการเตรียมการประกอบด้วย

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรโดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนาในระดับต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาวิชาการโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ให้มีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา หรือ แผนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำแผนการปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ในการประสาน กำกับดูแล ช่วยเหลือสนับสนุน ให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ โดยการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ

2.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ ทักษะ ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคคลในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก็คือการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ นอกจากนั้น บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการดังนี้

2.1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศคนละทาง และไม่มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อน โดยรูปแบบที่ควรใช้ได้แก่

1) สถานศึกษาที่มีบุคคลแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2) ในกรณีที่มอบหมายงานให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือมาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ การใช้ยุทธวิธีปลูกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนรับทราบพร้อมกัน ได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกิดการตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มี

โอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกันไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงกันและร่วมมือร่วมใจในการดำเนินต่อไป

2.1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในบุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาค่อนข้างน้อยและไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเองจึงควรมีอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้โดยรูปแบบที่ควรใช้ คือ

1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

2) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วงๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วงดังนี้

ช่วงแรก เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนการประเมิน

ช่วงที่ 2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่ 3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

2.2 การแต่งตั้งกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย ในรูปแบบของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่แล้ว ก็ให้กรรมการเหล่านี้รับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่างๆ ได้เลย แล้วให้ผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วม

เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำไม่ใช่มอบหมายให้คนที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นๆ มาดำเนินการในกรณีนี้ที่สถานศึกษายังไม่มีกรรมการใดๆ เลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยกันจัดทำแผนดำเนินการพัฒนาและประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น เช่น รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูประจำชั้น ชั้น และครูประจำวิชา ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอน ด้านครูและนักเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและครูฝ่ายบริหาร ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร และเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น และมีกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของกรรมการคณะต่างๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับงานในภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านครบทุกด้าน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าขอบข่ายของการเตรียมการประกอบด้วย

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. การสร้างเจตคติแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง
3. มีความสนใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน
4. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา
5. การจัดโครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
6. การจัดตั้งคณะทำงาน
7. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
8. การจัดเตรียมงบประมาณ

ดังนั้นการเตรียมการจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้งานนั้นๆ ประสบความสำเร็จเพราะต้องมีความพร้อมในทุกด้าน เช่นการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน การมอบหมายงาน การสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเจตคติ การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งจะทำให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีประสิทธิภาพ

4.1.3 ปัญหาของการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

ณัฐ อินทรปาน (2551 มิถุนายน 9)กล่าวว่า ปัญหาของการเตรียมการ คือ การบริหารจัดการ การขอลงงบประมาณ จะต้องกำหนดเป็นตารางการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่า งานนั้นจะลุล่วงไปตามระยะเวลาที่กำหนด

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2551 กรกฎาคม 17) กล่าวว่าปัญหาของการเตรียมการการประกันคุณภาพเป็นเรื่องของการ

ทำความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันและพร้อมที่จะร่วมมือกันดำเนินงาน ประเมินผลภายในต่อไป

ปัญหาของการเตรียมการพอสรุปได้คือ การบริหารจัดการในเรื่องของการทำความเข้าใจกับบุคลากรเพื่อการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันและพร้อมที่จะร่วมมือกันในการให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดอบรมทำความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษารับทราบในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา จัดโครงสร้างของงานประกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

4.2 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

4.2.1 ความหมายของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ประยูร ศรีประสาธน์ (2540, หน้า 208) ให้ความหมายของการดำเนินการว่าเป็นการตัดสินใจเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้ผลประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงภายใต้ขอบเขตและเป้าหมายที่วางไว้

สนั่น มีสัจธรรม (2542, หน้า 64) กล่าวว่า การดำเนินการคือการนำแผนที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจแล้ว ไปปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการต่างๆ ของแต่ละงาน โดยใช้การติดตาม กำกับ ดูแล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก, หน้า 17-47) กล่าวว่า การดำเนินการต้องมีการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และ การพัฒนา ปรับปรุง การวางแผน แผนงานต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดทำ ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (2546, หน้า 10-11) กล่าวว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในคือการกำหนดมาตรฐานให้สถานศึกษาได้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (2547, หน้า 49-57) กล่าวว่า การดำเนินการประกันคุณภาพเป็นการค้นหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ มุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน มีการบริหารสองตัวมีอิสระ จัดวางระบบข้อมูลได้ดี

จากที่กล่าวมา การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การนำแผนที่ได้รับความเห็นชอบ ไปดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำหนดมาตรฐานหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ขอบข่ายของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

กรมวิชาการ (2543, หน้า11) ขอบข่ายของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1. ทบทวนแผน
2. พัฒนาบุคลากร
3. จัดตั้งอำนวยการความสะอาด
4. ดำเนินการ
5. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
6. การตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นการ

ประเมินภายใน

7. การพัฒนาและปรับปรุง
8. การเตรียมการรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด เป็นการ

ประเมินภายนอก

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 (2551 กันยายน 28) กำหนดให้ขอบข่ายงานที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8 (2551 พฤศจิกายน 2) กล่าวว่า ขอบข่ายการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ เป็นไปตามโครงสร้างของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ควรดำเนินการให้ ครอบคลุมใน 5 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาและการเตรียมการ มีการดำเนินการตามกระบวนการดังนี้
 - 1.1 ตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพ โดย
 - 1.1.1 ศึกษาแนวคิด รูปแบบ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1.2 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
 - 1.1.3 รวบรวมและ สร้างสื่อ เอกสาร คู่มือ เครื่องมือ
 - 1.2 ให้การศึกษาแก่ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดย

1.2.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก
 1.2.2 สร้างแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
 1.3 ตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการในการดำเนินการ
 ประเมินคุณภาพการศึกษา

1.3.1 กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ
 1.3.2 การสร้างทีมงาน
 1.3.3 การพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน
 2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบในการ
 ดำเนิน ดังนี้

2.1 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของโรงเรียน
 2.2 การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
 2.3 การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
 2.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการ
 2.5 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน
 3. ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
 4. การพัฒนาและการปรับปรุง การพัฒนาและการปรับปรุงเกิดขึ้น
 หลังจากที่โรงเรียนได้ประเมินภายในหรือทำการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของ
 โรงเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และนำผลมาประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ถ้ามาตรฐานและตัวบ่งชี้
 ได้ยังไม่ได้มาตรฐานก็จะมีปรับปรุงให้ดีขึ้น และมาตรฐานตัวใดตัวบ่งชี้ไหนได้มาตรฐาน
 โรงเรียนที่กำหนดไว้ก็จะยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น

5. การเตรียมการ รับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด เป็น
 ขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องให้
 ความร่วมมือในการเตรียมเอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ตลอดจนให้บุคลากร
 คณะกรรมการโรงเรียนผู้ปกครองต้องเตรียมการ

กล่าวโดยสรุปขอบข่ายของการดำเนินการประกันคุณภาพ
 การศึกษา คือการที่นำวิธีการที่ดีที่สุดมาดำเนินการเพื่อให้งานประกันคุณภาพการศึกษาบรรลุ
 ตามเป้าหมาย ดังนี้

1. การศึกษาและการเตรียมการ
2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
4. การจัดระบบบริหารสารสนเทศ
5. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
6. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

7. การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
9. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
10. การประเมินคุณภาพการศึกษา
11. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
12. การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

4.2.3 ปัญหาของการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

มุตตอเหล็บ โต้ะมุสอ (2551 กันยายน 28) กล่าวถึงปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ในมาตรฐานผู้เรียน พบว่าครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี มีปัญหาในเรื่องการส่งเสริมและสร้างลักษณะนิสัยในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีแก่ผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย ด้านความรู้ความสามารถและความถนัดของครูตลอดจนการวางแผนร่วมกันกับชุมชน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

บรรเลง นาสมผล (2551 กันยายน 28) กล่าวถึง ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า ความพอเพียงของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และชุมชนน้อย เป็นปัญหามากที่สุด และบุคลากรเกิดความสับสนในการดำเนินงานเนื่องจากแนวทางการดำเนินงานจากหน่วยงานต้นสังกัด และจากสมศ. พร้อมกันนั้นงานประกันคุณภาพการศึกษาทำให้เพิ่มภาระงานแก่ครู และบุคลากรมาก และผู้บริหารให้ความสนใจเรื่องการประกันคุณภาพน้อยเป็นปัญหาน้อย

สังวาลย์ บัวศรี (2551 มีนาคม 27) กล่าวถึงปัญหาของการดำเนินการในการประกันคุณภาพของโรงเรียนบ้านเพี้ยมาดว่า โรงเรียนยังขาดเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาเนื่องจากการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา เครื่องมือในการรวบรวมรายตัวชี้วัดไม่ครบสมบูรณ์ทุกตัวชี้วัด การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วม บุคลากรผู้รับผิดชอบไม่เพียงพอ จึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม ในการศึกษาในระบบ กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติยังขาดความต่อเนื่อง และขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ ได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานการศึกษาการใช้ระบบ ได้นำระบบและเครื่องมือที่ร่วมกันพัฒนาไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของโรงเรียน การดูแลรักษาและตรวจสอบระบบ พบว่าโรงเรียนได้พัฒนาตัวบ่งชี้ และจัดทำเอกสารคู่มือดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายใน แต่ยังคงพบปัญหาความไม่สมบูรณ์ของเครื่องมือ จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้การลงมือ

ปฏิบัติและนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถนำข้อมูลที่ได้มาจากชั้น การดูแลรักษาและตรวจสอบระบบ เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อการพัฒนากระบวนการประกัน คุณภาพการศึกษาให้สำเร็จ

จากที่กล่าวมา ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในพบว่า ครู ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาและครูผู้สอน มีปัญหาในเรื่องการการส่งเสริมและ สร้างลักษณะนิสัยในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีแก่ผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษามีน้อย การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาชาติยังขาด ความต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วม บุคลากรผู้รับผิดชอบมีไม่เพียงพอ

4.3 ด้านการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

4.3.1 ความหมายของการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า953) กล่าวว่า การ รายงาน หมายถึง เรื่องราวที่ไปศึกษาค้นคว้าแล้วนำมาเสนอที่ประชุม หรือการบอกเรื่องของการ งาน

พระมหาอาคม ปญญาโร (2546) (2551 กรกฎาคม 17) กล่าวว่า การ รายงานผลการปฏิบัติงาน เป็นวิธีการของสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเสนอข่าวสาร ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่อผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่สนใจ การรายงานจะต้องมีผู้รายงานเป็น ใครคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง รายงานต่อคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง อาจจะเป็นผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือประชาชน และจะต้องอาศัยกรรมวิธีที่ดีของการสื่อความหมาย มีลักษณะที่ทำได้ คือ การ รายงานทางวาจา และการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร

รวีวรรณ โพธิ์วัง, และคนอื่นๆ (2548, หน้า36) กล่าวว่า การรายงานผล การประกันคุณภาพการศึกษา คือการที่สถานศึกษาจะต้องแสดงภาวะความรับผิดชอบต่อในการจัด การศึกษา ให้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบผลการปฏิบัติทุกสิ้นปีการศึกษาโดยรายงานให้ทราบผลของการปฏิบัติงานในรอบปี สาธารณชนจะเป็นผู้ตรวจสอบประสิทธิภาพและประเมินความคุ้มค่าแสดงความชื่นชมหรือให้ ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินงานต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2551 มิถุนายน 9) กล่าวว่า การรายงาน หมายถึง การนำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามธรรมเนียมของ สถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2551 กันยายน 28) กล่าวว่า การรายงานผล การประกันคุณภาพ หมายถึง การรวบรวมและนำข้อมูลพื้นฐานรวมทั้งผลการดำเนินงานของ สถานศึกษาที่ผ่านมาแล้ว มาแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อพิจารณาตัดสินใจในการกำหนดแนว

ทางการประเมินและพัฒนาศึกษาของตนเอง ซึ่งเป็นการจัดทำรายงานสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ทราบ

จากที่กล่าวมาโดยสรุปว่า การรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการมาในรอบปีแล้วนำมาเขียนและจัดทำรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ

4.3.2 ขอบข่ายของการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ข, หน้า 48-49) กล่าวว่า การจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินตนเองหรือการรายงานประจำปีในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ประเมินภายนอก มีวิธีการรวบรวมผลการดำเนินการและผลการประเมิน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและการเขียนรายงาน การรายงาน ควรจัดทำ 2 แบบ คือ

1. มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการ ใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและสรุปการประเมินตนเองของสถานศึกษา และสำหรับประเมินภายนอก ซึ่งมีการประเมิน 5 ปีต่อ ครั้ง

2. รายงานสรุปเผยแพร่ให้กับผู้ปกครองและชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ก, หน้า 12-13) ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอก

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อยๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ขอบข่ายของการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การรายงานประจำปีในช่วงปลายปีการศึกษา เพื่อเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยวิธีการรวบรวมผลการดำเนินการและผลการประเมิน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและการเขียนรายงาน

4.3.3 ปัญหาการรายงานผลการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551, หน้า 8) กล่าวว่า การจัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี หรือ SAR สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการจัดทำรายงานไม่ครอบคลุม ซึ่งสถานศึกษาควรที่จะเห็นว่าอะไรเป็นจุดเด่นและประเด็นใดเป็นจุดด้อย ที่ทำให้ผลการดำเนินงานไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดต้องพิจารณาว่าปัจจัยอะไรที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและวางไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดี (best practice) ซึ่งจะช่วยให้ผลุดงคุณภาพนี้ไว้ได้

วิเชียร พันธุ์เครือบุตร (2551, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัญหาการรายงานผลการประกันคุณภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าการรวบรวมและนำข้อมูลพื้นฐานรวมทั้งผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ผ่านมาเป็นการแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเท่านั้น แต่ข้อมูลในเรื่องของนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษามีการรายงานที่ยังไม่ชัดเจน ข้อมูลที่เสนอมานั้นน้อย ซึ่งต้องรายงานว่าที่ผ่านมามีปัญหาอย่างไร ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนมากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการรายงานผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการจัดทำรายงานไม่ครอบคลุม ไม่เห็นว่าสิ่งใดเป็นจุดเด่นและจุดด้อยหรือจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ทำให้ผลการดำเนินงานไม่ได้มาตรฐาน สถานศึกษารายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องหรือสาธารณชนทราบแต่ข้อมูลพื้นฐาน ไม่ได้บอกว่าที่ผ่านมาสถานศึกษาดำเนินการตามเป้าหมายหรือไม่ และมีผลการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้มากน้อยเพียงใด จึงทำให้สถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ผลการประกันคุณภาพการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนที่มีนักเรียน 500 คนขึ้นไป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2549 ก, หน้า1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนบ้านโคกบ้านโคกวังน้อย ในรอบสอง 27-29 สิงหาคม 2549 ในระดับการศึกษาปฐมวัย ได้มาตรฐานทั้ง 14 มาตรฐาน ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมากที่สุด ในระดับประถมและมัธยมศึกษาซึ่งมีผลการจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. จำนวน 12 มาตรฐาน ระดับคุณภาพดี ได้แก่ มาตรฐานที่ 6 ระดับคุณภาพ ดีมาก ในมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 ส่วนมาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 5 ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ ด้านผู้เรียน ระดับปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาการฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมการเตรียมความพร้อมครบถ้วนตามตารางกิจกรรมประจำวันระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 ควรได้รับการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดไตร่ตรอง คิดสร้างสรรค์ และได้รับการฝึกปฏิบัติจริงในการแสวงหาความรู้ การ

เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด ได้รับการส่งเสริมความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การฝึกวิพากษ์วิจารณ์ การเขียนโครงการ เรื่องความ และการเขียนเรื่องสั้น อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านครู ควรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานโครงการรวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ และการวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนการนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน ด้านผู้บริหารควรเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารทุกขั้นตอนของการบริหารอย่างแท้จริง พัฒนาระบบสารสนเทศให้เอื้อต่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชนอย่างเป็นระบบและชัดเจน สถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องประกอบอื่นๆ รวมทั้งสื่ออุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2549 ง, หน้า1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ รอบสอง เมื่อวันที่ 20-22 มิถุนายน 2549 มีการจัดการศึกษา 1 ระดับ คือการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ผลการประเมินคุณภาพได้มาตรฐาน จำนวน 13 มาตรฐาน ซึ่งอยู่ในระดับดี ได้แก่ มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 และมาตรฐานที่ 13 ระดับดีมาก ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานที่ 14 ผลการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. มีจำนวน 1 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 5

ข้อเสนอแนะ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการสรุป กล่าวคือให้คนที่มีความสามารถมากกว่าช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มที่มีความสามารถน้อยกว่า ครูควรมีการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ สรุปความคิดเป็นแบบองค์รวมได้ดี ครูควรมีวิจัยในชั้นเรียนทุกคนเพื่อแก้ไขพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาควรจัดผลิตสื่อทางด้านเทคโนโลยีให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียนและควรส่งเสริมพัฒนาครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 ค, หน้า1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม รอบสอง เมื่อวันที่ 26-28 มิถุนายน 2549 มีการจัดการศึกษา 1 ระดับ คือการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ผลการประเมินคุณภาพได้มาตรฐาน จำนวน 13 มาตรฐาน ผลการประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 11 และมาตรฐานที่ 13 อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่

มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานที่ 14 ผลการจัดการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. มีจำนวน 1 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 5

ข้อเสนอแนะ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบทางการเรียน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเป้าหมาย ควรค้นหาเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเต็มที่

โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 500 คน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 ข, หน้า 1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนบ้านวังขอน เมื่อวันที่ 8-10 สิงหาคม 2549 ผลการประเมินระดับการศึกษาปฐมวัย มีผลการจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. จำนวน 14 มาตรฐาน ในระดับคุณภาพดีมากทุกมาตรฐาน ระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีผลการจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพสมศ. จำนวน 12 มาตรฐาน มีผลการประเมินระดับคุณภาพดีมาก ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 ผลการประเมินคุณภาพในระดับดี ได้แก่ มาตรฐานที่ 6 ผลการจัดการศึกษาไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. มีจำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 5

ข้อเสนอแนะด้านผู้เรียน ระดับปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาให้ครบทุกด้าน ได้รับความฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเตรียมความพร้อมครบถ้วนตามตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนด ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-3 ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดไตร่ตรอง ได้รับการฝึกทักษะกระบวนการคิดในแต่ละเนื้อหาของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ฝึกปฏิบัติจริงในการวิพากษ์วิจารณ์ การเขียนโครงการ เขียนเรียงความ และเรื่องสั้น ที่เป็นระบบได้รับการส่งเสริมความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานโครงการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำไปใช้ให้ชัดเจน ผู้บริหารควรบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยเน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารอย่างชัดเจน พัฒนาระบบสารสนเทศให้เอื้อต่อการบริหาร ให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพในสถานศึกษาโดยร่วมกับชุมชนอย่างเป็นระบบและชัดเจน สถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องเรียน ห้องประกอบ สื่อวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งบริเวณของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้ใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและหน่วยงานในชุมชนอย่างใกล้ชิด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2550 ก, หน้า1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนบ้านสันติธรรม เมื่อวันที่ 3, 6 และ 7 ธันวาคม 2550 มีการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย คือ ผลการประเมินมีคุณภาพระดับ ดีขึ้นไป ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 มาตรฐานที่ 14 มีคุณภาพต่ำกว่าระดับดี มี 3 มาตรฐานได้แก่ มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานที่11 ระดับ การศึกษาขั้นการศึกษาพื้นฐาน ประถมและมัธยมศึกษา ผลการประเมินคุณภาพ มีคุณภาพ ระดับดีขึ้นไป ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 9 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 มาตรฐานที่ 14 มีคุณภาพต่ำกว่าระดับดี มี 3 มาตรฐานได้แก่ มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานที่ 11

ข้อเสนอแนะ ด้านผู้เรียนปฐมวัย ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาในการคิด วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทดลอง หรือตั้งกติกา อาทิ การเล่นเกม เล่นเกม ฯลฯ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา เช่น การ ตัดตัวต่อ การต่อภาพ มีกิจกรรมการใช้การสังเกต สำรวจและทดลอง อาทิ การเพาะถั่วงอก การ สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว ในโรงเรียน และมีกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การเล่นเกมบทบาทสมมุติโดยจัดกิจกรรมประจำวันที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมมุมอ่านหนังสือจากรูปภาพ จากสื่อวีดิทัศน์เป็นภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น ผู้เรียนระดับประถมศึกษาควรได้รับการฝึกทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ได้ตรงและมีความวิสัยทัศน์ จัดกิจกรรมฝึกทักษะ การทำ โครงการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรพัฒนาผู้เรียนให้ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่าน หนังสือนอกหลักสูตร อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ การสรุปประเด็นและจดบันทึก ข้อมูลความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบ รู้จักตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่าน การ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งการค้นหาความรู้ จากอินเทอร์เน็ต หรือสื่อเทคโนโลยีได้ สถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและพัฒนาผู้เรียน และควรพัฒนาระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและระบบการนิเทศติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายโดยมีแผน มี การดำเนินการประเมินผลปรับปรุงระหว่างปฏิบัติประเมินผลรายงานผลเป็นกระบวนการครบ วงจร

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2550 ข, หน้า1-3) ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาของ โรงเรียนบ้านหนองหมู รอบสองเมื่อ 18-20 ธันวาคม 2550 ในระดับการศึกษาปฐมวัย ผลการประเมินคุณภาพในระดับดีมาก มี 11 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 6

มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และ มาตรฐานที่ 14 ระดับพอใช้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 9 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ผลการประเมินคุณภาพระดับดีมาก 11 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 คุณภาพระดับพอใช้มี 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 9 และมาตรฐานที่ 11

ข้อเสนอแนะ ด้านผู้เรียน ระดับปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยจัดให้มีกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนใช้การสังเกตสำรวจ และทดลอง อาทิ การทดลองวิทยาศาสตร์ การสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว กิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนคิดค้นวิธีเล่น และแก้ปัญหาในขณะที่เล่นได้แก่ การต่อดั้วต่อ การเล่นเกมต่อภาพ กิจกรรมและการละเล่นเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ได้แก่ การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การเล่านิทานตามจินตนาการ การปั้น การประดิษฐ์ กิจกรรมและเกมการละเล่นเพื่อฝึกทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้เรียนระดับประถมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในปีการศึกษา 2549 อยู่ในระดับปรับปรุง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรพัฒนาผู้เรียนให้ได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้มากขึ้น และสม่ำเสมอมีความต่อเนื่อง ด้านครู ครูปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ด้านฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกแก้ปัญหา และปรับปรุงตนเองให้มีกิจกรรมอย่างหลากหลายสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูประถมศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำผลการประเมินการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนส่งเสริมและมีมาตรการในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการนำผลการประเมินการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยมีแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติตามแผน การประเมินการพัฒนาและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาระบบการนิเทศติดตามผลและประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย โดยมีแผนการนิเทศ มีเครื่องมือการนิเทศ ปฏิทิน คำสั่ง การนิเทศ ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาและการแก้ปัญหา

1. ความหมายของปัญหา

จิตการุณ วัชรราชันย์ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคในการบริหารงานการจัดและดำเนินการด้านการบริหาร

อัยนา เพ็ชรทองคำ (2545, หน้า 61) ได้ให้คำจำกัดความของปัญหาว่า หมายถึง สภาพความแตกต่างทางความคิดเห็นของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน

สุรพล พุ่มคำ (2546, หน้า 8) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง ความสลับซับซ้อนของสภาพการที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับสถานการณ์เพียงบางสถานการณ์หรือหลายสถานการณ์ในเวลาเดียวกันก็ได้

ทวน เกียงเจริญ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรค หรือ ข้อขัดข้องเกี่ยวกับการบริหารของงานสถานศึกษา

ประวิทย์ อ่อนแก้ว (2549, หน้า 9) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือ ข้อขัดข้องในการดำเนินงานที่ทำให้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 336) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง ความไม่พึงพอใจที่มีความจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลหรือขาดการเอาใจใส่ดูแล และยังเป็นความแตกต่างของวิธีการแก้ปัญหา และการเลือกวิธีการแก้ปัญหา ปัญหาอาจนำไปสู่ หรืออาจไม่นำไปสู่การแก้ปัญหา และปัญหาอาจได้รับการแก้ไข เมื่อวิธีการแก้ปัญหานั้นถูกนำไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่บุคคลมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะส่งผลกระทบท่อการดำเนินงาน

2. ความหมายของแนวทางแก้ปัญหา

วรภัทร์ ภูเจริญ (2543, หน้า 6 – 7) กล่าวว่าแนวทางแก้ปัญหาเป็นศิลปะเชิงกลยุทธ์ที่ต้องผ่านกระบวนการคิด การใช้สมองตรึงตรอง เพราะปัญหาย่อมมีความซับซ้อน และที่สำคัญการแก้ไขปัญหาคงใช้สติสัมปชัญญะ มากกว่าการใช้อารมณ์เพราะอารมณ์เป็นเชื้อเพลิงที่ดีของปัญหา

ยุดา รักไทย, และชนิกานต์ มาชะศิริานนท์ (2545, หน้า 9) กล่าวว่าแนวทางแก้ปัญหา คือการทำให้เกิดสภาพการณ์ตามที่คุณคาดหวัง

จากแนวคิดที่กล่าวมาพบว่ แนวทางแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการหาคำตอบหรือการหาทางออกของปัญหาการทำให้เกิดสภาพตามที่คาดหวังโดยไม่ใช้อารมณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นฐานของการแก้ปัญหาคือปัญญา และสติสัมปชัญญะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540, บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระบบที่โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพที่เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา และใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนปฏิบัติงานระยะ 1 ปีมากที่สุด ส่วนการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานของงาน ตลอดจนการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงานยังไม่พบแบบแผนที่ชัดเจน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาชาติปัจจัยสำคัญตามแนวทางของระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทฤษฎีทั้ง 3 ระบบ คือ 1) ระบบการวางแผน บุคลากรมีส่วนร่วม และไม่มีเป้าหมาย มาตรฐาน และเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน 2) ระบบการควบคุมคุณภาพขาดการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก และ 3) ระบบการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้รับใบอนุญาต บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพของนักเรียนและด้านคุณภาพของการบริหารไม่พบว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมี ประสิทธิภาพครบทั้ง 3 ด้าน

บุญส่ง เอ็งสุโสภณ, และคนอื่นๆ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์มีการเตรียมการเพื่อนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการร้อยละ 71.88 2) ความพร้อมด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความพร้อมทางด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านบริหารงานธุรการและด้านบริหารงานปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง 4) ปัญหาด้านปัจจัย ทั้งในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 5) ปัญหาด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านบริหารงานธุรการอยู่ในระดับน้อย 6) ความพร้อมด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 7) ความพร้อมด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้า

สู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด นครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 8) ปัญหาด้านปัจจัย ในการนำโรงเรียนเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีขนาดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 9) ปัญหาด้าน กระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีขนาดแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สยาม สุ่มงาม (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหาการ ประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนนาร่องสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนาร่องเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยการจัดทำ ธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการจัดทำไว้เพื่อประกัน ตนเอง เนื่องจากคณะกรรมการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วม ในการจัดการทำ เพียงบางส่วน ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการจัดทำที่ถูกรังรัดด้วยเวลาเพียง 2 เดือน อีกทั้ง คณะกรรมการผู้จัดทำยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่เข้าใจและสนใจบทบาท หน้าที่ของตน ในการมีส่วนร่วม ใน การจัดการศึกษาของชุมชนเพื่อชุมชน จากการศึกษาการดำเนินการทางการศึกษา หลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอน และด้านกระบวนการการบริหาร ยังไม่ปรากฏผลการดำเนินงาน อย่างเด่นชัด เนื่องจากขาดงบประมาณและอยู่ระหว่างการดำเนินการ

สุวิมล ราชชนนบริบาล (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการประกันคุณภาพทาง การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้มีการเผยแพร่หลักการและนโยบายเรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถาบัน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประกัน คุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย มี รูปแบบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา 3 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 ประกอบด้วย ระบบ กำกับ ระบบสนับสนุนและระบบตรวจสอบ รูปแบบที่ 2 มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 มีการเน้นที่การพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การประกันคุณภาพ เป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบที่ 3 มีการกำหนดกรอบแนวคิดเป็นขั้นตอน แบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรของสถาบัน ระยะที่ 2 จัดตั้งสภา วิชาการขึ้นเป็นองค์กรหลักที่ดูแลเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการอำนวยการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ประสานงานนโยบายและ จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือ คู่มือสำหรับให้คณะวิชาถือเป็นแนวปฏิบัติ ระยะที่ 3 การ นำนโยบายสู่แนวปฏิบัติและมีการออกเยี่ยมชมหน่วยงานเพื่อดูความคืบหน้าของแต่ละคณะและ หน่วยงาน ระยะที่ 4 การปรับปรุงระบบ ระยะที่ 5 การดำเนินการการประกันคุณภาพ การศึกษา

ทั้งระบบ นอกจากนี้พบว่า สถาบันมีวิธีดำเนินงานในการประชุมชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพของสถาบัน จัดตั้งหน่วยงาน คณะ และผู้รับผิดชอบ จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพ กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาและนำนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับภาควิชา และกำหนดดัชนี บ่งชี้คุณภาพของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

จินตนา กฤทศิศิลป์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานด้านการบริหาร เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษาในภาคใต้ ผลการศึกษาสรุปดังนี้ 1) สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษาในภาคใต้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการบริหารเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษาในภาคใต้ จำแนกตามกลุ่มโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน

ผดุงศักดิ์ แสงสว่าง (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครู - อาจารย์โดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายชั้นปฐมนำให้เป็นแผนต่อเนื่อง ขั้นการประเมินความต้องการในการพัฒนา ขั้นการรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชนและขั้นการสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียน และ 2) ครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายชั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาด 2 มีการปฏิบัติมากกว่าครู - อาจารย์ในโรงเรียนขนาด 3 และ 4

สุพัฒน์ พรหมวัง (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาค้นพบว่า 1) ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม และรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก 2) ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ครูมีสถานภาพ ตำแหน่ง ต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ ตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 4) ครูมีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวม และรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูวิชาการโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมี

ปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกันแต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนและในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและครูที่ปฏิบัติงานโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียน ต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

เขาวลิต ศรีพวงผกาพันธ์ (2543, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) ข้าราชการครูโดยส่วนรวม และจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ในการทำงานมีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับสูงสุด ด้านการประกันความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำสุด 2) ข้าราชการครูที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน มีระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูมีประสบการณ์ 5 ถึง 10 ปี มีปัญหามากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

นรินทร์ มีมาก, และคนอื่นๆ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) สภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในปานกลาง โดยมีการดำเนินงานการควบคุมคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านการตรวจสอบด้านคุณภาพและปรับปรุงโรงเรียน ด้านการประเมินโรงเรียนเพื่อรับรองคุณภาพมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมไม่ต่างกัน

หยด คณโฑทอง (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการประเมินผลภายในของโรงเรียน สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการประเมินผลภายในของโรงเรียนมี 5 ระบบย่อย คือ 1) ระบบการวางแผนและการปฏิบัติ 2) ระบบข้อมูลและการประมวลผล 3) ระบบการตรวจสอบผลการประเมิน 4) ระบบการรายงานประเมินผล และ 5) ระบบการใช้ผลการประเมิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการประเมินผลภายในด้านระบบการวางแผนอยู่ในระดับมาก โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีสภาพการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านระบบการรายงานผลการประเมินและระบบการใช้ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลางโดยภาพรวมและรายระบบ

ธัญญาทิพย์ บุรณพันธ์วิวัฒน์ (2544, หน้า 94) วิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของบุคลากร และบุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโดยจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจตรงกัน ดำเนินการวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบ และลงมือดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดไป

สมพงษ์ โลกเปื่อย (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อการประเมินภายนอกในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อการประเมินภายนอกในโรงเรียนโดยภาพรวมและด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการดำเนินงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เช่น ด้านงบประมาณและวัสดุ

ณรงค์ อินทร์สุข (2545, หน้า 91) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งบุคลากรภายในโรงเรียนส่วนมากเป็นครูปฏิบัติการสอนที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งทุกคนในโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมดำเนินการทุกคน ในที่นี้ต้องมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการประเมินว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าการประเมินตนเอง ก็คืองานในหน้าที่ ไม่ใช่เป็นงานที่เป็นภาระเพิ่มเติม และต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปิยะธิดา ทองอร่าม (2545, หน้า 28) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าปัญหาของการประเมินคุณภาพภายใน คือ การไม่วางโครงสร้างที่ชัดเจนในการตรวจสอบและในการดำเนินงานในโรงเรียน การประเมินมักจะทำ

เป็นแบบป้องกันไม่ให้นตนเองเสียชื่อเสียง และไม่ได้เน้นที่กระบวนการการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้สำเร็จได้นั้นการประเมินต้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาโรงเรียน

วินัย เดชรัตนสุวรรณ (2545, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัด เทศบาล คือมาตรฐานการศึกษา ด้าน ปัจจัย ขาดแคลนครูในสาขาวิชาหลัก จำนวนนักเรียนต่อห้องมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ครูมีงาน อื่นที่ต้องปฏิบัตินอกจากงานสอนเป็นจำนวนมาก บุคลากรในโรงเรียนขาดความสามัคคี มาตรฐานด้านกระบวนการ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนยังไม่เข้าใจในระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา โรงเรียนยังจัดข้อมูลสารสนเทศยังไม่สมบูรณ์ คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมี ส่วนร่วม ในการบริหารจัดการศึกษากับโรงเรียนน้อย มาตรฐานด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนขาด ความ รับผิดชอบ ไม่รักการอ่าน ขาดคุณธรรม จริยธรรมและนักเรียนไม่สามารถที่จะคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และใช้เหตุผลได้

สุภกิจ เทียนถาวร (2546, หน้า 129) วิจัยเรื่องการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากทุกสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ทำให้การ บริหารงานและบุคลากรต่างๆ รวมไปถึง ครู อาจารย์ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจในการปฏิบัติจึงทำ บ้างไม่ทำบ้างซึ่งไม่ต่อเนื่องกัน ทำแล้วไม่สัมฤทธิ์ผล แต่ทุกสถานศึกษาก็พยายามที่จะทำ เพื่อที่จะทำการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจากภายนอก

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2546, หน้า 116-117) ทำการวิจัย การปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าอุปสรรคในการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีดังนี้ 1) การประเมินตนเอง 2) ขาดความรู้ ความ เข้าใจในเรื่องระบบข้อมูลสารสนเทศ 3) การทำงานล่าช้าไม่ทันตามกำหนด เนื่องจากบุคลากรที่ เกี่ยวข้องมีหลายฝ่ายเกิดความไม่คล่องตัวในการทำงาน 4) บุคลากรมีภาระรับผิดชอบการสอน และงานด้านธุรการอื่นๆ มากจึงทำให้ไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับการประกันคุณภาพเท่าที่ควร 5) ขาด บุคลากรแก่นนำระดับโรงเรียน 6) การนิเทศภายในไม่สามารถปฏิบัติได้ตามปฏิทิน การนิเทศ 7) ขาดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย 8) โรงเรียนขาดการติดตามและประเมิน ในหน่วยงานของ ตน 9) คณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินและยังขาดการทำงานเป็นทีม 10) บุคลากรยังไม่ให้ ความสำคัญในการศึกษาเอกสารคู่มือที่เกี่ยวข้อง 11) ครูผู้สอนขาดความรู้ในการนำข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนมาวิเคราะห์และวางแผนการนำมาปรับปรุงพัฒนา 12) กรอบแนวทางการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่มีความชัดเจนในเบื้องต้น

จงจิตต์ พูลเกษม (2547, บทคัดย่อ) การศึกษาปัญหาในการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา
 ทรราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 384 คน เครื่องมือ
 ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ
 ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าที ค่าเอฟ
 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการเซฟเฟ
 ผลการวิจัยโดยสรุปได้ดังนี้ 1) การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 ของโรงเรียน โดยแบ่งเป็นมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้าน
 ปัจจัยพบว่า ระดับปัญหามีค่าเฉลี่ยแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 2) เมื่อเปรียบเทียบ
 ระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3)
 การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยจำแนกตามขนาดของ
 โรงเรียนพบว่าระดับปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง ไม่แตกต่างกันแต่
 แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การศึกษาปัญหาการดำเนินงาน
 การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเปรียบเทียบกับที่ตั้งของโรงเรียนในอำเภอต่างๆ
 พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อำเภอที่มีระดับของปัญหามากที่สุดได้แก่กิ่ง
 อำเภอเกาะกูด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ และกิ่งอำเภอเกาะช้าง ปัญหาที่พบสูงที่สุด
 เป็นปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและ
 ท้องถิ่น ประเด็นสำคัญที่ต้องการให้ดำเนินการคือ ควรมีการจัดทำระบบข้อมูล เอกสารควบคุม
 คุณภาพ

กนกวรรณ หนูมณี (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการ
 ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอสัตหีบ สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการ
 ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน อำเภอสัตหีบ สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 8 ด้าน คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินการ
 ตามแผนพัฒนาการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมิน
 คุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ด้านการผลัดระบบประกัน
 คุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และ ครูปฏิบัติการสอน
 จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
 และแบบเลือกตอบ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การจัด
 อันดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
 โรงเรียนเอกชน อำเภอสัตหีบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ทุกด้านมีปัญหา
 อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ด้านการ
 จัดทำพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านการผลัดระบบ

ประกันคุณภาพการศึกษา 2) ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา มีปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการรายงานคุณภาพประจำปีการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 3) ข้อเสนอแนะการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวม คือ ให้ สถานศึกษามีการวางแผนดำเนินงาน กำกับติดตามที่เป็นระบบจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพผู้เรียน ชุมชน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย นโยบาย และผลสำเร็จที่คาดหวังอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อปฏิบัติตามแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการวางแผนการดำเนินงานตรวจสอบ และทบทวนภายใน ให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันประเมินระบบบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบรายงานมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดเน้นของสถานศึกษา แล้วกำหนดให้มีเครื่องมือประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เป็นมาตรฐาน

ลัดดา ทองสกุล (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามความคิดเห็นของอาจารย์ และ 3)เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในปีการศึกษา 2547 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบที (Independent t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVA) และวิเคราะห์รายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิตเกษตรฯ อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า การประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินงาน และองค์ประกอบที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง 2. อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษา และการได้รับการฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ที่มีเพศ ประสบการณ์การสอน สถานภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

โรงเรียนควรมีการประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สร้างเอกภาพของหลักสูตรสถานศึกษา และคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพิ่มแรงจูงใจในการทำวิจัย จัดโครงการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน สร้างเครือข่ายบริการทางวิชาการ เปิดโอกาสให้บุคลากร และอาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ จัดหากองทุนที่เป็นอิสระ จัดระบบตรวจสอบให้มีความโปร่งใส และจัดทำแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้ชัดเจน

สุชาติ แสงตะวัน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านท่าตะเภา) จังหวัดชุมพร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานผู้เรียน จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพและความเกี่ยวข้องกับนักเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านท่าตะเภา) จังหวัดชุมพร เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองจำนวน 291 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานผู้เรียน ระดับมากในภาพรวมและในแทบทุกมาตรฐาน ยกเว้นมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้ ทักษะด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ผู้ปกครองที่มีอายุ วุฒิการศึกษาและความเกี่ยวข้องกับนักเรียนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานผู้เรียน แตกต่างจากผู้ปกครองที่เป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้าง พนักงานบริษัท เจ้าของกิจการ อาชีพอิสระและอาชีพอื่น ๆ ในภาพรวม ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้ ทักษะด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

2. งานวิจัยต่างประเทศ

นิวบี (Newby, 1992, p. 44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยวัดคุณภาพของครู ใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยที่จะกระตุ้นและใช้ประโยชน์

จากปัจจัยอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียวที่ใช้ตัดสินการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพการศึกษามากที่สุด

แพตริเซีย (Patricia 1994, pp. 4-8) ได้ศึกษาการประเมินความก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่ง ไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการประเมิน และกระบวนการ ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในการประกันคุณภาพการศึกษา จนถึงการประเมินครูในสถานศึกษา ซึ่งต้องเกิดการพัฒนาอย่างชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลางในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอากระบวนการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาชั้นสูงต่อไป

บอยล์, และโบว์เดน (Boyle, & Bowden, 1997, pp. 11-12) ได้ศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย ในการเพิ่มรูปแบบในการตรวจสอบมาตรฐาน พบว่า ส่วนมากจะใช้การปฏิบัติตามการตรวจสอบมาตรฐาน โดยใช้การตรวจสอบในด้าน วัฒนธรรมการทำงาน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน รวมถึงการตรวจสอบค่านิยมของสถาบันด้านการประเมินผล มีการพัฒนาการประเมินผล การควบคุมตรวจสอบ รวมถึงนโยบายและโครงสร้างที่เปลี่ยนไป

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีผู้ที่ได้ศึกษามาแล้วจะพบว่า 1) บุคลากรในสถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงานทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพไม่ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพของนักเรียน และด้านคุณภาพการบริหาร 2) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการทางการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตลอดจนกระบวนการบริหาร ยังไม่ปรากฏผลการดำเนินงานอย่างเด่นชัด 4) บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางแก้ ปัญหาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการประกัน

คุณภาพภายใน 2) การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน 3) การรายงานผลการประกันคุณภาพ
ภายใน มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี